

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 4/09-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. D. B., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Okresného súdu Bratislava II č. k. 17 C 181/2007-32 z 5. novembra 2007 a č. k. 17 C 181/2007-34 z 13. novembra 2007, ako aj porušenie práva podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Co 484/2007-72 a 2 Co 496/2007-74 z 31. decembra 2007, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. D. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. januára 2008 doručená sťažnosť MUDr. D. B., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17 C 181/2007-32 z 5. novembra 2007 a č. k. 17 C 181/2007-34 z 13. novembra 2007, ako aj porušenie práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru uzneseniami Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Co 484/2007-72 a 2 Co 496/2007-74 z 31. decembra 2007.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 25. júla 2007 proti sudkyňi Okresného súdu Žilina JUDr. B. S. žalobu o ochranu osobnosti, ktorá je predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 17 C 181/2007.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti uvádza:

„Okresný súd Bratislava II porušuje právo garantované čl. 46 ods. 1 - právo na súdnu ochranu, keď z vymysleného dôvodu, že žalobca sťažovateľ nezaplatil súdne poplatky, hoci sťažovateľ je prototypom na oslobodenie od poplatkov v konaní 17 C/181/2007. OS BA II zároveň porušil aj právo garantované čl. 6 - právo na spravodlivé konanie garantované medzinárodným dohovorom, ktorým je Slovenská republika viazaná...

Zákonná sudkyňa neoslobodila žalobcu - sťažovateľa od poplatkov v konaní 17 C/181/2007 hoci v dvoch iných konaniach z rovnakej doby sťažovateľa oslobodila od poplatkov a ustanovila mu advokátov pre ochranu jeho základných práv pred súdom.

Sťažovateľ má zo zákona právo na oslobodenie od poplatkov, čo je nespochybniteľné a zákonná sudkyňa preukázala, že rozhoduje svojvoľne.

Krajský súd Bratislava porušil základné právo sťažovateľa garantované čl. 13 - právo na účinný opravný prostriedok a tiež rozhodol chybne, keď rozsudky prvostupňového súdu potvrdil. Nie je nezaujímavé, že keď súdy majú možnosť škodiť, tak nepoužijú prietahy v konaní.“

V nadväznosti na to sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom rozhodne nasledovne:

„II. A. Okresný súd Bratislava II porušil základné právo D. B. garantované čl. 46 ods. 1 a čl. 6 medzinárodného dohovoru; Krajský súd Bratislava porušil základné

právo garantované čl. 13 - medzinárodného dohovoru, ktorým je Slovenská republika viazaná.

II. B. Okresný súd Bratislava II a Krajský súd Bratislava sú povinný zaplatiť D. B. každý sumu 100.000,- Sk ako primerané zadostučinenie do 15 dní od dňa doručenia nálezu Ústavného súdu.

II. C. Ústavný súd SR zrušuje uznesenia OS Bratislava II 17C/181/2007-32 zo dňa 05. 11. 2007 a 17 C/181/2007-34 zo dňa 13. 11. 2007; ďalej zrušuje uznesenia Krajského súdu Bratislava 2 Co/484/2007-72 zo dňa 31. 12. 2007 a 2Co/496/2007-74 zo dňa 31. 12. 2007.

II. D. Trovy súdu a ustanoveného advokáta zaplatí OS BA II do 15 dní od dňa doručenia nálezu Ústavného súdu.“

II.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 ústavy možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

- a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu;
- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;
- c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;
- d) vypočuť alebo dať vypočuť svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe;
- e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 dohovoru uzneseniami okresného súdu č. k. 17 C 181/2007-32 z 5. novembra 2007 a č. k. 17 C 181/2007-34 z 13. novembra 2007

Sťažovateľ namieta porušenie svojich označených práv predmetnými uzneseniami okresného súdu tým, že nebol v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 181/2007 oslobodený od platenia súdnych poplatkov, hoci podľa jeho názoru spĺňa všetky podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02, IV. ÚS 115/07).

Podľa § 201 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že sťažovateľ mal v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinný opravný prostriedok na dosiahnutie nápravy porušenia svojich práv, ktoré boli podľa jeho názoru uzneseniami okresného súdu č. k. 17 C 181/2007-32 z 5. novembra 2007 a č. k. 17 C 181/2007-34 z 13. novembra 2007 porušené. Týmto účinným prostriedkom bolo odvolanie, ktoré sťažovateľ podľa jeho tvrdení v sťažnosti 21. novembra 2007 proti predmetným uzneseniam aj podal. Využitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva čl. 6 dohovoru vylučuje prijatie sťažnosti ústavným súdom, ktorý môže uplatniť svoju právomoc iba vtedy, ak navrhovateľ nemal inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv (IV. ÚS 165/07).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu „Ak o závažných procesných pochybeniach, ktorými sa porušujú aj niektoré zo základných práv alebo slobôd, je oprávnený a povinný rozhodnúť všeobecný súd na základe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov upravených v príslušnom procesnom poriadku, je právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky pred ich vyčerpaním vylúčená“ (IV. ÚS 10/02). Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 13 dohovoru uzneseniami krajského súdu č. k. 2 Co 484/2007-72 a 2 Co 496/2007-74 z 31. decembra 2007

Sťažovateľ zastáva názor, že krajský súd porušil jeho právo podľa čl. 13 dohovoru tým, že potvrdil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu a nepriznal mu oslobodenie od súdnych poplatkov.

Ústavný súd z uznesenia krajského súdu č. k. 2 Co 484/2007-72 z 31. decembra 2007 zistil, že krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 17 C 181/2007-32 z 5. novembra 2007, ktorým okresný súd uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu v sume 10 000 Sk.

Krajský súd v odôvodnení uvedeného uznesenia uviedol:

«Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľ podaním zo dňa 26. 10. 2007, doručeným súdu prvého stupňa dňa 29. 10. 2007, označil konajúcu sudkyňu za hlúpu, vyslovene a nedozerne sprostú a tupú sudkyňu, nevyliciteľne chorú, ktorá úmyselne a tupo šikanuje. Ďalej doslovne uviedol: „ty hlupaňa“, „hoci si sudkyňa, si hlúpa a nemáš tam čo robiť“ a „ty si však nedozerne sprostá“. Súd prvého stupňa správne vyhodnotil toto podanie navrhovateľa ako hrubo urážlivé, ktoré odôvodňuje uloženie poriadkovej pokuty podľa § 53 ods. 1 O. s. p. Hoci Občiansky súdny poriadok dáva účastníkom konania široké možnosti na to, aby uplatnili a dokázali svoje tvrdenia a vyvrátili tvrdenia protistrany, aby uplatňovali svoje nároky a procesné návrhy, nesmú byť ich vyjadrenia hrubo urážlivé. Proti takýmto prejavom môže súd zakročiť poriadkovými opatreniami, vrátane poriadkovej pokuty. Také hrubo urážlivé vyjadrenia, aké použil navrhovateľ vo svojom podaní, nemožno ospravedlniť ani uplatnením práva na slobodu prejavu, nakoľko sa jedná o výroky, ktoré objektívne dosahujú intenzitu hrubých urážok, a navyiac súdom pri posudzovaní základného práva na slobodu prejavu patrí v záujme zachovania autority a nestrannosti súdnej moci zvláštna ochrana (čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd). Súd prvého stupňa teda postupoval správne, keď navrhovateľovi, ktorý urobil hrubo urážlivé podanie, uložil poriadkovú pokutu, a to v primeranej výške.»

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (m. m. I. ÚS 12/01, IV. ÚS 163/07, IV. ÚS 179/08).

Ústavný súd konštatuje, že predmetným uznesením krajského súdu bolo potvrdené rozhodnutie prvostupňového súdu o uložení poriadkovej pokuty sťažovateľovi za vyslovenie hrubo urážlivých výrokov proti zákonnej sudkyňi, pričom jeho (ne)oslobodenie

od súdnych poplatkov nebolo vôbec v danom uznesení predmetom rozhodovania tohto súdu. Na základe uvedených skutočností preto ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením práva sťažovateľa podľa čl. 13 dohovoru a napadnutým uznesením krajského súdu a odmietol jeho sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd ďalej z uznesenia krajského súdu č. k. 2 Co 496/2007-74 z 31. decembra 2007 zistil, že krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 17 C 181/2007-34 z 13. novembra 2007, ktorým okresný súd zastavil konanie vedené pod sp. zn. 17 C 181/2007 z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podanie návrhu na začatie konania (žaloby o ochranu osobnosti).

Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol:

„Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľ sa návrhom podaným na súd prvého stupňa dňa 25. 7. 2007 domáhal, aby súd zaviazal odporkyňu na zaplatenie 1.000.000,- Sk z titulu zadosťučinenia a 10.000.000,- Sk z titulu náhrady škody. Skutkovo a právne svoj návrh zdôvodnil tým, že odporkyňa v konaniach sp. zn. 13 C 101/2003, 13 C 165/2003, 13 C 370/2004 a 13 C 342/2004 vytvára nezmyselné priedahy a je nečinná. Vyvolala konanie sp. zn. Ps 12/04, ktoré prebiehalo na Okresnom súde Bratislava II, o pozbavenie spôsobilosti na právne úkony navrhovateľa, v ktorom bol navrhovateľ úspešný dňa 15. 5. 2007 a nebol zbavený spôsobilosti. Odporkyňa však nevyčkala na rozhodnutie súdu a už v novembri 2006 vyhľadávala deti navrhovateľa a žiadala ich o poručníctvo, čo deti odmietli. Tvrdohlavé odmietanie odporkyne konať a rozširovanie nepravdy o nespôsobilosti navrhovateľa pred jeho deťmi predstavuje zasahovanie do práv na ochranu osobnosti, čo zakladá odôvodnenie na poskytnutie zadosťučinenia podľa ust. § 13 ods. 1 OZ. Navyac odporkyňa svojou nečinnosťou spôsobuje navrhovateľovi narastajúcu škodu podľa § 420 OZ, ktorú spôsobuje porušením právnej povinnosti stanovenej v čl. 48 ods. 2 - právo na konanie bez zbytočných priedahov a v čl. 6 - právo na spravodlivé súdne konanie bez zbytočných priedahov. Odporkyňa neoprávnene zasiahla do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, keď bez jeho súhlasu otravovala jeho deti, že je nespôsobilý na právne úkony, čo je lož. Odporkyňa rozširovala nepravdivú informáciu za účelom vyvolať zahanbenie

u detí aj u navrhovateľa. Samotný navrhovateľ teda v návrhu uviedol, že sa domáha zadosťučinenia podľa § 13 OZ z titulu neoprávneného zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti a náhrady škody podľa § 420 OZ, ktorú mu mala odporkyňa spôsobiť porušením právnej povinnosti - nečinnosťou a prietiahmi v konaní. Na takéto konanie sa nevzťahuje ani vecné ani osobné oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 4 ods. 1 a 2 zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch. Takisto navrhovateľovi nebolo v konaní priznané oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 O. s. p., keďže navrhovateľ o priznanie oslobodenia nepožiadaval (oslobodenie od súdnych poplatkov môže súd priznať len na návrh). Súd prvého stupňa preto správne vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za návrh v sume 32.000,- Sk v časti o ochranu osobnosti - náhradu nemajetkovej ujmy a v sume 500.000,- Sk v časti o náhradu škody (podľa položky 7b písm. b) a položky 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona č. 71/92 Zb. o súdnych poplatkoch účinného v čase podania návrhu), a to výzvami zo dňa 22. 10. 2007, ktoré boli doručené navrhovateľovi dňa 25. 10. 2007. Súd prvého stupňa vyzval navrhovateľa, aby súdny poplatok zaplatil v lehote 10 dní, pričom ho vo výzvach poučil, že ak nebude súdny poplatok zaplatený v stanovenej lehote, súd konanie zastaví. Navrhovateľ súdny poplatok za návrh v stanovenej lehote nezaplatil, preto súd prvého stupňa postupoval správne, keď konanie zastavil podľa § 10 ods. 1 zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch.“

Ústavný súd poznamenáva, že predmetným uznesením krajského súdu bolo potvrdené rozhodnutie prvostupňového súdu o zastavení konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 17 C 181/2007 pre nezaplatenie súdneho poplatku. Krajský súd zároveň v predmetnom uznesení vysvetlil podstatu vecného a osobného oslobodenia od súdnych poplatkov, pričom v predmetnom uznesení zdôraznil, že okresný súd nemohol rozhodovať o (ne)oslobodení sťažovateľa od súdnych poplatkov, pretože ten o oslobodenie nepožiadaval (§ 138 OSP). Na základe uvedených skutočností preto ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením práva sťažovateľa podľa čl. 13 dohovoru a napadnutým uznesením krajského súdu a odmietol jeho sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa aj ďalšími návrhmi sťažovateľa (napr. priznaním primeraného finančného zadosťučinenia, náhrady trov konania alebo zrušením označených rozhodnutí).

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2009